

Dit schilderij uit 2001 van de Engelse kunstenares Dinah Roe Kendall plaatst de bruiloft te Kana in een eigentijdse setting, want dit verhaal gaat ook over ons. Jezus staat vooraan in het midden, Maria met haar rozerode mantel en grote hoed domineert de rechterkant van het werk. De volle kannen en glazen nieuwe wijn (de beste!) hebben de nodige opschudding veroorzaakt en veel blikken zijn verwonderd op Jezus gericht. De bruiloftsgasten missen nu water om zich volgens de voorschriften te reinigen, maar dat hoeft ook niet meer. De wijn, Jezus' bloed, kan ons voortaan reinigen, zodat we mogen vooruitzien naar de bruiloft van het Lam. Het lammetje links treedt al binnen.

Lezing:

Marcus 3: 20-35

Hij ging terug naar huis, en weer verzamelde zich een menigte, zodat ze zelfs niet de kans kregen om te gaan eten. Toen zijn verwanten hiervan hoorden, gingen ze op weg om hem, desnoods onder dwang, mee te nemen, want volgens hen had hij zijn verstand verloren. Ook de schriftgeleerden die uit Jeruzalem gekomen waren, zeiden: 'Hij is bezeten door Beëlzebul,' en: 'Dankzij de vorst der demonen kan hij demonen uitdrijven.' Toen hij hen bij zich geroepen had, sprak hij tot hen in gelijkenissen: 'Hoe kan Satan zichzelf uitdrijven? Als een koninkrijk innerlijk verdeeld is, kan dat koninkrijk niet standhouden; als een gemeenschap innerlijk verdeeld is, zal die gemeenschap niet kunnen standhouden. En als Satan tegen zichzelf in opstand is gekomen en verdeeld is, kan ook hij niet standhouden, maar gaat hij zijn einde tegemoet. Bovendien kan niemand het huis van een sterkere binnengaan om zijn inboedel te roven, als hij die sterkere niet eerst vastgebonden heeft; pas dan kan hij zijn huis leeghalen. Ik verzeker u: alle wandaden en godslasteringen, hoe erg ook, kunnen de mensen worden vergeven, maar wie lastertaal spreekt tegen de heilige Geest, krijgt in alle eeuwigheid geen vergeving, want zo iemand is schuldig aan een onuitwisbaar vergrijp.' Dit omdat ze gezegd hadden: 'Hij is bezeten door een onreine geest.' Intussen waren zijn moeder en zijn broers aangekomen. Ze stuurden iemand naar binnen om hem te halen. Zelf bleven ze buiten wachten. Er zat een groot aantal mensen om hem heen, en die zeiden tegen hem: 'Uw moeder en uw broers staan buiten en zoeken u.' Hij antwoordde: 'Wie zijn mijn moeder en mijn broers?' Hij keek de mensen aan die in een kring om hem heen zaten en zei: 'Jullie zijn mijn moeder en mijn broers. Want iedereen die de wil van God doet, die is mijn broer en zuster en moeder.'

Overweging

Ik weet niet hoe het u vergaat, maar ik heb wat moeite met het voorgelezen schriftgedeelte. De reden is dat ik erg gesteld ben op mijn, gelukkig heel grote, familie waarin ik mij altijd opgenomen

heb gevoeld. Daar heb ik geluk mee gehad. De familie kan je immers ook in de steek laten of zich op een lastige manier met je bemoeien. Dat ervaart Jezus. Zijn familie denkt dat de godsdienst hem naar het hoofd gestegen is: we moeten hem desnoods met dwang naar huis halen.

Maar laten we naar de tekst kijken. Het is een typische Marcus-tekst, met een zogeheten sandwich-constructie: de tekst begint met de familie en eindigt ermee; daartussen zitten de schriftgeleerden. Nu kun je zeggen: zo is het toendertijd gegaan. De familie had even tijd nodig om bij Jezus te komen en in die tussentijd vond dat gesprek met de schriftgeleerden plaats. Een kwestie van opeenvolgende gebeurtenissen. Maar Marcus moet een samenhang bedoeld hebben, tussen de beide stukjes over de familie en het stuk over de schriftgeleerden. En het is aan ons om die samenhang te ontdekken.

a

Het tekstfragment begint met de verontrusting van de familie. Ze waren natuurlijk al eerder op de hoogte, maar dan horen ze over die enorme toeloop van mensen. Nu wordt het te gek. Ze gaan hem halen. En dan komt het gesprek met de schriftgeleerden. Waarom komen de schriftgeleerden op inspectie? Wat hen in ieder geval verontrust is dat Jezus op de sabbat met zijn leerlingen aren plukt en zieken geneest. Dat is een overtreding van de wet en dat laat het systeem wankelen terwijl de mensen bij orde en rust gebaat zijn. De conclusie van de schriftgeleerden is hard: hij is behept met Beëlzebul, de overste van de boze geesten, en daardoor kan hij de boze geesten uitdrijven. Jezus zet hen schaakmat met een paar gelijkenissen en vervolgt dan: ze hebben gelasterd tegen de Heilige Geest en daar is in der eeuwigheid geen vergeving voor. Ze hadden hem immers van een onreine geest beschuldigd. De “zonde tegen de Heilige Geest”. Talloze arme mensen hebben er, ten onrechte, over getobd of ze er misschien schuldig aan waren. Maar wat was de zonde van de schriftgeleerden? Niet dat zij het met hem oneens waren over het houden van de sabbat. Hun zonde was dat Jezus in hun ogen geen goed kon doen: ook het goede dat hij deed, kwam van de duivel. En ja, dan houdt alles op, dan is er geen redden meer aan. Laten we hopen dat zo iets toch niet in alle eeuwigheid het geval hoeft te zijn. En dat Jezus vooral een ernstige waarschuwing laat horen.

En dan is de familie gearriveerd. Wat zij ervan denken staat niet ver af van de schriftgeleerden. Ze denken dat Jezus niet goed bij zinnen is; hij lijkt, zeker voor die tijd, sterk op een bezetene. Ze zoeken hem. De omstanders melden het Jezus. Maar door de confrontatie met de schriftgeleerden, is het hem duidelijk geworden met wie hij zich echt verwant voelt. Zijn echte moeder, broeders, zusters, dat zijn degenen die de wil van God doen. En dat wil zeggen: degenen die net als hij mensen in nood bijstaan, in afwachting van het nabije Koninkrijk. Menselijkheid, medemenselijkheid, humaniteit dus. Die mensen horen bij hem. Omdat de familie daarin niet meegaat, niet mee wil gaan, betekent dat een breuk met de familie. Er is in de evangeliën, ook op andere plaatsen, een kritische distantie tegenover de bloedverwantschap. Bij Lucas (14:26) staat zelfs dat je ter wille van Jezus je familie moet haten. Het is de geestelijke verwantschap die prevaleert. Daarvoor moet, met het oog op de menselijkheid, de bloedverwantschap wijken.

Het is dus de Geest die het fragment bij elkaar houdt. Beëlzebul zit niet in Jezus maar in de schriftgeleerden en helaas ook in zijn familie. Aan Jezus' kant bevindt zich de Heilige Geest waartegen niet gelasterd mag worden. Maar toch hebben de schriftgeleerden in zekere zin gelijk: voor mensen zonder veel geest moet het als je vervuld bent van de Geest, iets krankzinnigs hebben.

Maar de banden van het bloed zijn sterk. Is het erg als we ons ergens thuis voelen, in onze familie, in onze werkomgeving, in onze geboortestad of -streek, in ons land, in ons volk, in onze cultuur, in de taal waarin we zijn opgegroeid? Is dat allemaal niet bepalend voor wat we tegenwoordig graag onze identiteit noemen? Gaat die evangelische eis niet tegen onze natuur in? Denk aan een bekende dichtregel bij Vondel: “de liefde tot zijn land is ieder aangeboren”. Als ik de Bijbel overzie, zie ik twee lijnen: de particularistische en de universalistische lijn. De laatste komt niet pas in het Nieuwe Testament tevoorschijn: denk maar aan het boek Jona waarin de Eeuwige, zelfs tegen de wil van zijn

profeet in, zich over de heidense stad Ninevé ontfermt. In het Nieuwe Testament vinden we hem heel duidelijk bij Paulus die Joden en heidenen wil verenigen. In het boek van de Openbaring vinden we een prachtige synthese: in het nieuwe Jeruzalem zullen de volkeren bij het Licht van het Lam wandelen. Volkeren in het meervoud dus. Het blijkt al in het scheppingsverhaal: God, de Eeuwige, houdt van een oneindige variatie. En tegelijk zijn we allemaal geschapen naar zijn beeld.

We mogen gehecht zijn aan alles waardoor we onze identiteit laten bepalen: familie, werk, streek, land, volk, cultuur, maar als we iets daarvan verabsoluteren, dan leidt dat tot discriminatie, uitsluiting, ja, zelfs tot uitroeiing van de ander. En pas nu op: het is een neiging die niet alleen in de boze wereld zit maar in ons allemaal. Door het andere, de ander kunnen we ons bedreigd voelen. Onze zekerheden worden aan het wankelen gebracht. Maar wat voor onszelf belangrijk is, moeten we gunnen aan andere mensen, groepen, volkeren, culturen en taalgroepen. Grenzen mogen er zijn, ze geven ons geborgenheid, maar ze nodigen ons tegelijk uit om vriendelijk, open en gastvrij te zijn, ook tegenover de anderen in onze eigen gemeenschap en tegenover die anderen die op onze deur kloppen. Het is duidelijk dat we hier op politiek terrein terecht komen: hoe gaan we bijvoorbeeld om met migranten en migratie? Goed, we sluiten niet onze grenzen, maar moeten we ook niet realistisch zijn: er zijn in de praktijk toch grenzen aan onze mogelijkheden? Maar, zouden we kunnen zeggen, belangrijk is de volgorde waarin we de dingen zeggen. We kunnen zeggen: we doen wat we kunnen maar we kunnen niet alles. Maar een betere volgorde is: we kunnen niet alles maar we doen wat we kunnen. In concreto kan dat een ruimhartig asielbeleid betekenen. Ruimhartig, een prachtig woord voor een schitterende eigenschap.

Onze gehechtheid aan het eigene is geen probleem; die is er van nature. Daarom is het goed dat dat Marcusfragment er is; het herinnert ons eraan dat er meer is dan de 'natuur' of wat we zo noemen, dat er uiteindelijk maar één grens is die er echt toe doet: de grens die Jezus trekt, de grens van de mede-menselijkheid. In die Geest van Mede-Menselijkheid maken we deel uit van een wereld omspannende familie.

Ekklesia Leiden
Rapenburg 100
2311GA Leiden
www.ekklesialeiden.nl
info@ekklesialeiden.nl